

ЗЕЛЕНИЙ ПЕРЕХІД ТА ESG-СТРАТЕГУВАННЯ: МЕЙНСТРІМ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Шостий Звіт Міжурядової групи експертів зі зміни клімату став черговим доказовим дослідженням, що раз свідчить про глобальне потепління атмосфери, океанів і землі, що значною мірою спричинено діяльністю людини [1].

За даними Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (IPCC) потепління в Європі продовжуватиме зростати швидше, ніж глобальне, що означає збільшення розбіжностей у ризиках у Європі в 21 столітті.

При збільшенні температури на 3°C GWL і навіть з високою адаптацією, серйозні ризики залишаються для багатьох секторів у Європі. Основними ризиками є: смертність і захворюваність людей та порушення екосистем через тепло; втрати в сільськогосподарському виробництві внаслідок комбінованої спеки та посухи; дефіцит води в різних секторах; наслідки повеней на людей, економіку та інфраструктуру.

Кількість смертей і людей, яким загрожує тепловий стрес збільшиться у два-три рази при 3°C порівняно з 1,5°C GWL.

Влітку 2022 року спека вбила понад 61 тис. осіб по всій Європі. Оскільки зміна клімату збільшує інтенсивність хвиль тепла, країнам доводиться розглядати нові засоби захисту населення.

Паризька угода, прийнята у 2016 році стала знаковою віхою в багатосторонньому процесі зміни клімату, оскільки вперше зобов'язала всі країни об'єднатися для боротьби зі зміною клімату та адаптації до її наслідків.

Її основна мета полягає в тому, щоб утримати «підвищення глобальної середньої температури значно нижче 2°C порівняно з доіндустріальним рівнем» і продовжувати зусилля «щоб обмежити підвищення температури до 1,5°C вище доіндустріального рівня».

Проте в останні роки світові лідери наголосили на необхідності обмежити глобальне потепління до 1,5°C до кінця цього століття.

Це тому, що Міжурядова група експертів зі зміни клімату ООН вказує, що перетин порогу в 1,5°C загрожує розв'язуванням багатьох серйозних наслідків зміни клімату, включаючи більш часті та сильні посухи, хвилі спеки та опади. Щоб обмежити глобальне потепління до 1,5°C, викиди парникових газів повинні досягти максимуму не пізніше 2025 року та знизитися на 43% до 2030 року.

Паризька угода стала знаковою віхою в багатосторонньому процесі зміни клімату, оскільки вперше зобов'язуюча угода об'єднує всі країни для боротьби зі зміною клімату та адаптації до її наслідків.

У своїх NDC (національних внесках) країни повідомляють про дії, які вони вживатимуть для скорочення викидів парникових газів, щоб досягти цілей Паризької угоди. Країни також повідомляють у своїх NDC про дії, які вони вживатимуть для підвищення стійкості до наслідків зміни клімату.

Паризька угода пропонує країнам сформулювати та подати довгострокові стратегії розвитку з низькими викидами парникових газів (LT-LEDS). LT-LEDS забезпечують довгостроковий горизонт для досягнення задекларованих NDC.

Європейська зелена угода (EGD) стала невід'ємною частиною стратегії Європейської Комісії щодо реалізації Порядку денного ООН на період до 2030 року. Зелена угода поєднує Цілі зеленого та справедливого переходу, оскільки вони спрямовані на боротьбу з нерівномірно розподіленими ефектами від енергетичного переходу, скорочення викидів парникових газів і впливу зміни клімату та інші екологічні проблеми. Вона спрямована на зміну клімату та виклики навколишнього середовища щодо можливостей для всіх місць і забезпечення справедливого та інклюзивного переходу для усіх. Таким чином, Європейська зелена угода пропонує можливість сприяти синергії між Територіальним порядком денним ЄС і головними стратегіями та політикою ЄС, що в свою чергу має покращити різноманітний потенціал усіх місць та загальний територіальний баланс в Європі. Європейська зелена угода передбачає, що ЄС стане кліматично нейтральним до 2050 року.

Зелена трансформація майже всіх економічних акторів є нагальною необхідною, не тільки в сфері обмежень виробництва та споживання енергії, мобільності, промислового виробництва та сільського господарства. Потрібен величезний обсяг інвестицій, який важко кількісно оцінити через глобальний, багатогалузевий характер проблеми та відсутність надійних даних.

Тим не менш, за експертними оцінками інвестиції, необхідні для досягнення низьковуглецевого переходу, коливаються від 1,6 трильйона доларів США до 3,8 трильйона доларів США щорічно до 2050 року лише у енергетичну систему з боку постачання [2].

Хоча обсяги фінансів, залучені у вирішення проблеми зміни клімату досягли рекордних рівнів, зусилля по їх реалізації все ще не дають можливість досягти необхідних за сценарієм Паризької угоди межі збільшення температури - 1,5°C.

Згідно з нещодавнім опитуванням [3], багато інвесторів планують подвоїти свої стійкі активи протягом наступних п'яти років, причому «фактор навколишнього середовища» чітко розглядається як головний пріоритет для більшості інвесторів (88%). Проте 53% інвесторів-учасників згадали, що низька якість даних ESG є однією з найбільших бар'єрів для більших інвестицій в ESG. Таким чином, належна нормативна база для нефінансової звітності як компаній, так і фінансових установ є важливою з точки зору перетворення зростаючого інтересу інвесторів на реальні інвестиційні рішення.

За даними провідної американська компанія з фінансових послуг та незалежного рейтингового агентства Morninstar, 2025 рік був безперечно складним для сталого інвестування. Фактори, що впливають на інтерес інвесторів до фондів сталого розвитку, включають геополітичну напруженість, анти-ESG-настрої, регуляторну невизначеність та неоднозначні результати [4].

Відтік коштів у 2025 році та нижчий приплив коштів, що спостерігалися фондами сталого розвитку в попередні роки, контрастують з кількома опитуваннями, які показують постійний інтерес інвесторів до сталого інвестування. Згідно з одним з досліджень, проведеним Інститутом сталого розвитку Morgan Stanley, 88% індивідуальних інвесторів у світі зацікавлені в сталому інвестуванні [4]. Серед цих роздрібних інвесторів найбільший інтерес до ESG-стратегуванні проявляють нові бізнес-стартапи, що сигналізує про те, що сталий розвиток стане ще більшим пріоритетом зі зростанням їхнього фінансового впливу. Аналогічно, 86% власників активів очікують збільшення асигнувань на стале інвестування протягом наступних двох років.

На Європу припадає майже 86% активів світових фондів сталого розвитку, далі йдуть США з 9%, а на решту світу припадає решта активів світових фондів сталого розвитку. Фонди сталого розвитку становлять приблизно 20% від загального обсягу європейських відкритих фондів та біржових інвестиційних фондів (ETF), порівняно з лише 1% у США та різними частками в інших регіонах.

Прийняті в рамках Європейського зеленого курсу (European Green Deal - EGD) Положення про розкриття інформації про стійке фінансування, Директива про нефінансову звітність і нова Директива про корпоративну звітність про сталий розвиток стали важливими драйверами широкого впровадження ESG-стратегування у практику ведення бізнесу.

З 1 січня 2028 року під дію Директиви про корпоративну звітність про сталий розвиток підпадають компанії, що не входять в ЄС, з річним чистим оборотом на консолідованому або індивідуальному рівні, що перевищує 150 млн євро за кожен з останніх двох фінансових років, і які мають відповідну дочірню компанію в ЄС або філія в ЄС, річний чистий оборот якої перевищив 40 млн євро в попередньому фінансовому році.

Крім того, в ЄС було запроваджено збір на вміст вуглецю у ряді товарів, що імпортуються в ЄС (Механізм вуглецевого коригування імпорту – CBAM). Ці та інші ініціативи, які реалізуються в рамках EGD, а також дорожня карта EU acquis для України слугують драйверами поширення ESG-стратегування у діяльності українського бізнесу.

Список використаних джерел

1. IPCC, 2023: Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 184 pp., doi: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.
2. Mulugetta, Y., Carvajal, P. E., Haselip, J. A., & Spencer, T. (2019). Bridging the gap: Global transformation of the energy system. In Emissions Gap Report 2019 (pp. 46-55)
3. 1.5°C: what it means and why it matters. URL: <https://www.un.org/en/climatechange/science/climate-issues/degrees-matter> (the date of application: 10.03.2026).
3. ESG Funds: 2025 Closes With Continued Outflows Amid Persistent Headwinds. URL: <https://global.morningstar.com/en-nd/sustainable-investing/esg-funds-2025-closes-with-continued-outflows-amid-persistent-headwinds> (the date of application: 10.03.2025).